

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора наук з фізичного виховання та спорту,
доцента Подрігало Ольги Олександрівни на дисертаційну роботу Ву
Чуанжонга на тему «Індивідуалізація процесу підготовки кваліфікованих
боксерів із урахуванням рівня прояву когнітивних функцій»,
представлену на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт**

Актуальність теми. Спортивна діяльність у боксі відноситься до екстремальних видів людської діяльності. Саме в такій діяльності необхідно враховувати прояв здібностей, обдарованості та функціональних можливостей організму боксерів. Результатом підготовки у спорті є максимальна успішність реалізації індивідуальних потенційних можливостей організму кваліфікованих спортсменів у конкретних видах спорту, і в тому числі, в єдиноборствах.

Когнітивні здібності для свідомої діяльності людини є ключовими і спортивна діяльність не є виключенням. Тому, вкрай важливим є оцінювання параметрів діяльності та способів взаємодії психофізіологічних функцій, особливостей процесів сприйняття й обробки інформації на рівні прийняття рішень на етапі підготовки до змагальної діяльності.

Когнітивні функції, як пізнавальні, класично включають у свій перелік майже всі психічні процеси, які тісно пов'язані з різними видами інтелектуальних здібностей та тактичною підготовкою насамперед. В свою чергу, інтелект слід розуміти як здібність людини до можливого вирішення завдань нетривіальним способом, що є в край необхідним та актуальним завданням у спорті, і зокрема, у боксі.

В той же час, аналіз сучасних досліджень характеризує відсутність інтегральних підходів до реалізації принципу індивідуалізації підготовки спортсменів в умовах високих психоемоційних напружень із урахуванням

когнітивної сфери, саме тому у теперішній час вона набуває все більшої актуальності.

У процесі виконання дисертаційної роботи **Ву Чуанжонг** визначив, що принцип індивідуалізації є пріоритетним для успішної підготовки кваліфікованих боксерів-жінок, але його реалізація вимагає обов'язкового врахування рівня тренуваності спортсменів та прояву психофізіологічних властивостей, стану когнітивних здібностей, мотиваційних та вольових характеристик, адаптаційних можливостей організму та інших генетично та фенотипічно обумовлених особливостей особистості.

Усе вищеперераховане свідчить про актуальність, своєчасність, теоретичне і практичне значення обраної дисертантом теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр., згідно з темою кафедри психології і педагогіки 2.19 «Технології психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (номер державної реєстрації 0116U001627) та плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 2.9 «Мобілізація особистісного ресурсу суб'єктів спортивної діяльності засобами психолого-педагогічного супроводу» (номер державної реєстрації 0121U108290). Внесок дисертанта, як співвиконавця теми, полягав у розробці процесу індивідуалізації щодо підготовки кваліфікованих боксерів-жінок із урахуванням ведучих когнітивних функцій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше:

- визначені психологічні і психофізіологічні підходи до індивідуалізації процесу підготовки боксерів-жінок високої кваліфікації;
- зазначені межі діапазонів досліджуваних критеріїв когнітивної сфери для успішної реалізації тактичної підготовки у жіночому боксі;

- визначено зв'язок інформативних складових когнітивної сфери з ефективністю реалізації тактичної підготовки кваліфікованих боксерів-жінок в умовах підготовки до змагань.
- запропоновано, підходи до розподілу кваліфікованих боксерів-жінок за провідними інтелектуальними характеристиками з метою індивідуалізації процесу підготовки.
- доповнено та розширено уявлення про взаємозв'язок між різними видами мотивації та вольового самоконтролю у кваліфікованих боксерів-жінок в умовах підготовки до змагань;
- доповнено та розширено дані про зв'язок між психоемоційним станом, психофізіологічними властивостями, особистісними характеристиками та когнітивними тактичними стратегіями.

Практичне значення одержаних результатів досліджень пов'язано з можливістю побудови індивідуальних програм тренувальної та змагальної діяльності жінок-боксерів шляхом визначення пріоритетних показників когнітивної сфери та інших видів єдиноборств. Отримані результати дозволяють здійснювати корекцію тренувальних навантажень з урахуванням індивідуальних підходів, їх обсягу, інтенсивності та алгоритмів їх використання. Визначені інформативні складові щодо груп спортсменів з різними провідними інтелектуальними здібностями дозволяють удосконалити тактичну підготовку, створити нові технологічні підходи щодо удосконалення процесу підготовки спортсменів-єдиноборців.

Результати досліджень апробовано і впроваджено у навчальний процес кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, в практику тренувального процесу КДЮСШ “Школа Спорту” та ДЮСШ “Олімпієць” що стверджено відповідними актами впровадження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Достовірність отриманих результатів забезпечена достатньою джерельною базою

дослідження, теоретичним, методологічним і експериментальним рівнем проведених досліджень, достатньою тривалістю проведення досліджень (з 2019 по 2023 рр.), адекватним плануванням та вибором методів досліджень і обробкою одержаних матеріалів методами математичної статистики при достатній мірі вірогідності.

Дисертант використав:

1. Теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та мережі Інтернет,
2. Педагогічні методи дослідження (спостереження, педагогічний експеримент).
3. Психодіагностичні методи дослідження.
4. Психофізіологічні методи.
5. Функціональні методи оцінки стану нервової системи.
6. Методи оцінки когнітивних здібностей і діяльнісних стилів.
7. Для коректного опрацювання отриманих результатів дослідження використовувалися методи математичної статистики.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому і основних положень дисертації. Дисертаційна робота викладена державною мовою на 218 сторінках тексту комп'ютерного набору, складається з з анотацій, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертація ілюстрована 17 таблицями та 26 рисунками. Список використаних літературних джерел містить 161 найменування, серед яких 38 – англomовні.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, вказано на зв'язок роботи з науковими планами й темами, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість дисертаційної роботи, подано інформацію про публікації, особистий внесок здобувача та апробацію результатів дисертаційної роботи.

У першому розділі «Стан проблеми індивідуальних підходів при підготовці єдиноборців із урахуванням особливостей прояву когнітивних функцій у сучасній науковій літературі» представлена характеристика індивідуального підходу в єдиноборствах, визначено зміст і структуру його складових.

У цьому розділі дисертант провів системний аналіз різних характеристик когнітивного функціонування психіки спортсмена та встановив, що врахування особистісно-психологічних характеристик єдиноборців, пов'язаних з когнітивною сферою на початкових етапах багаторічної підготовки, буде сприяти підвищенню ефективності практики спортивного відбору, багаторічної спортивної підготовки, та змагальної діяльності.

Крім того, визначено, що техніка і тактика ведення поєдинку у боксі досить індивідуальна і залежить від багатьох чинників, саме тому слід більше звертати увагу на стиль діяльності й на індивідуальні особливості спортсмена, що сприятиме досягненню найбільшого розвитку важливих якостей і необхідних умінь та навичок.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» обґрунтовано й описано методи дослідження, представлено батарею психодіагностичних та психофізіологічних тестів; тестів для визначення особливостей когнітивних здібностей спортсменів та діяльнісних стилів спрямованих на визначення індивідуально-типологічних особливостей кваліфікованих боксерів-жінок, подано відомості про контингент спортсменів, які брали участь у дослідженні, описано організацію дослідження. У хронологічній послідовності викладені чотири етапи проведення досліджень.

У третьому розділі «**Особливості психоемоційної сфери та когнітивних функцій кваліфікованих боксерів-жінок в умовах підготовки до змагань**» подані результати які дозволяють визначити особливості особистісного стану, психоемоційної сфери, когнітивної сфери та психофізіологічний стан кваліфікованих боксерів-жінок у підготовчому періоді. Проаналізовано результати психофізіологічних показників: швидкість сенсомоторних реакцій,

витривалість нервової системи, баланс нервових процесів у кваліфікованих боксерів-жінок. Отримані психофізіологічні показники характеризуються значною варіативністю, що обумовило використання індивідуального підходу в процесі навчально-тренувальних занять.

Виявлені індивідуальні низькі показники когнітивних функцій можуть свідчити про наявність у кваліфікованих боксерів-жінок стресу, що призводить до втрати частини потенціалу, який забезпечує їх поведінкову активність.

Жінки з високим рівнем психічних процесів будуть більш ефективно виконувати спортивні дії та раціонально використовувати функціональні можливості організму. Оцінка невербальної інтелектуальної діяльності у боксерів-жінок здійснювалась за показниками продуктивності та точності, результати яких вказують на значну варіативність.

Оцінка невербального інтелекту проводилась і за показниками тесту Равена і також мала значну варіативність. Особи, які за рівнем розвитку невербального інтелекту відрізняються один від одного, засвоюють матеріал та навчаються з різною швидкістю, що необхідно враховувати й для підвищення продуктивності навчання диференціювати завдання між спортсменками.

Було визначено стилі пізнавальної та виконавської діяльності. Вивчення мотиваційної сфери у кваліфікованих боксерів-жінок показали, що результат мотиву досягнення в професійній діяльності у боксерів-жінок домінує над мотивом уникнення невдачі, що вказує на те, що кваліфіковані боксери вважають своїм покликанням долати труднощі різної складності заради поставленої мети реалізуючи свій потенціал і тим самим підвищуючи самоповагу.

У четвертому розділі **«Визначення інформативних складових для реалізації процесу індивідуалізації при підготовці кваліфікованих боксерів-жінок із урахуванням когнітивних функцій»** обґрунтовано підхід щодо розподілу досліджуваних боксерів-жінок на типологічні групи за когнітивними стилями, а саме, на ведучі інтелектуальні здібності з різними видами подразників (вербальні та невербальні), що забезпечує реалізацію принципово

нового підходу і можливість проведення вчасної корекції процесу тренувань у підготовчому періоді, а також індивідуальних планів підготовки.

Стиль діяльності у кваліфікованих боксерів-жінок обумовлений типологічними особливостями нейродинамічних функцій, зокрема: витривалістю (силою) та балансом нервових процесів. Виявлена відсутність статистично значущих відмінностей ($p > 0,05$) між групами боксерів-жінок з вербальними і невербальними інтелектуальними здібностями за показниками точності, стабільності та збудження балансу нервових процесів може вказувати на високі компенсаторні механізми за рахунок яких кваліфіковані боксери-жінки з різним рівнем функціональної рухливості нервових процесів здатні проявляти високі спортивні результати.

Перевагою цього розділу є використання факторного аналізу для визначення необхідних та інформативних складових процесу підготовки спортсменок до змагань.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** подається обговорення результатів досліджень, де одержані дані узагальнено та інтегровано в систему знань щодо шляхів підвищення ефективності змагальної діяльності. Проблема підвищення ефективності тренувального процесу боксерів-жінок у період підготовки до змагань повинна вирішуватися на основі дотримання принципу індивідуалізації з обов'язковим врахуванням індивідуально-типологічні характеристики організму. Продуктивність когнітивних процесів боксерів-жінок підвищує ефективність змагальної діяльності і виступає її регулятором, забезпечуючи значно кращу адаптацію до мінливих умов у змагальній діяльності, що обумовлено психофізіологічними особливостями даного виду спорту й детерміновано здатністю до швидкого аналізу ситуації та екстреною нервово-м'язовою відповіддю на неї. У боксі значущими є інтелектуальні навички, які в значній мірі впливають на ефективність змагальної діяльності і обумовлюють формування індивідуального когнітивного стилю у кваліфікованих боксерів-жінок у підготовчому періоді.

Загальні висновки в основному відповідають завданням дисертаційного дослідження. В цілому, зміст дисертації свідчать про достатній рівень підготовленості дисертанта, володіння методиками дослідження, наявному комплексному підході у вирішенні проблеми, що й дозволило йому обґрунтувати наукову актуальність теми та розв'язати основні дослідницькі завдання.

У дисертаційній роботі **Ву Чуанжонга** зібрано достатній цифровий матеріал, який представлено у таблицях і рисунках, що свідчить про вміння автора не тільки аналізувати отримані дані, але й використовувати його у практичній роботі.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Результати проведених досліджень висвітлені автором в наукових публікаціях. Зокрема, за темою дисертації опубліковано у 9 наукових публікаціях: 4 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 3 публікації апробаційного характеру; 2 публікації додатково відображають наукові результати дисертації. У публікаціях, що підготовані у співавторстві, чітко вказано авторський внесок. У наукових публікаціях автора у повній мірі відображено основні положення дисертації, а також не виявлено порушення академічної доброчесності.

Основні теоретичні і практичні положення дисертаційної роботи оприлюднено на представницьких наукових та науково практичних конференціях.

Недоліки дисертації щодо їх змісту та оформлення. Разом з тим, у дисертаційній роботі **Ву Чуанжонга** присутні й окремі недоліки та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації та відповідних уточнень:

1. В роботі іноді зустрічаються орфографічні та стилістичні помилки.
2. Вважаю не зовсім коректною фразу «Показник часу сенсомороних реакцій в найбільшій мірі відображає такі основні властивості нервової системи як лабільність, реакція, збудженість та швидкість рухових дій» с.98

3. Показник витривалості зазначається в таблиці 3.2, а посилання на тест в якому отриманий цей показник на с.101. На наш погляд було б краще зробити посилання на тест до представлення результатів у таблиці.

4. Результати автора доводять неоднорідність групи спортсменок-боксерів за рівнем тривожності. Як це враховується при індивідуалізації підготовки?

5. Тести для оцінки когнітивної сфери «Порівняння чисел», «Пам'ять на слова», «Перцептивна швидкість» зазначено у методах дослідження, але результати не представлені в повному обсязі. Для чого ви проводили ці випробування і як використовували отримані результати?

6. У роботі зазначено, що було виявлено серед досліджуваних боксерів-жінок, осіб з високим рівнем стресу. Чи вимагають вони спеціальних підходів і корекції процесу підготовки з урахуванням їх психоемоційного стану?

7. Як ви вважаєте, показники з якої сфери є провідними та в більшій мірі детермінують особливості індивідуалізації підготовки?

Перераховані недоліки та зауваження у переважній більшості носять дискусійний характер, суттєво не впливають на науковий і методологічний рівень дисертації, не знижують її загальної позитивної оцінки та спрямовані, в основному, на подальше вдосконалення творчих здібностей здобувача.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота **Ву Чуанжонга** на тему «Індивідуалізація процесу підготовки кваліфікованих боксерів із урахуванням рівня прояву когнітивних функцій» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення

дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт», галузь знань 01 «Освіта/ Педагогіка».

Офіційний опонент
доктор наук з фізичного виховання
і спорту, доцент, професор кафедри
медико-біологічних основ спорту та
фізичної культури
Харківської державної академії
фізичної культури

Подрігало О. О.

Проректор з науково-педагогічної роботи,
доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор

Ольховий О. М.